

Det åländska skatteundantaget inom EU

Effekter för företag, branscher och samhällsekonomi

Förord

1995 blev Åland tillsammans med Finland medlem i Europeiska Unionen. För Ålands del var medlemskapet inte helt villkorslöst. Det ekonomiskt viktigaste villkoret var härvid att ett undantag från EU:s regler om harmonisering av mervärdesskatt och punktskatter förhandlades fram för att den så viktiga på tax free-försäljning ombord på färjorna till och från Åland skulle kunna fortsätta även efter juli 1999, den tidpunkt då all tax free-försäljning på den EU-interna trafiken enligt tidigare beslut skulle upphöra.

Samtidigt som skatteundantaget måste ses som mycket viktigt för den färjtrafikberoende åländska ekonomin, så har det också en negativ sida. Det har nämligen också inneburit att en skattegräns rests mellan Åland och övriga EU (inklusive Finland) som inneburit en del administrativt merarbete i handeln mellan Åland och omvärlden.

I denna rapport görs en första grov kartläggning av hur de åländska företagen hittills berörts av skatteundantaget. Detta sker genom en relativt omfattande företagsenkät med frågor kring företagets uppfattning om de direkta merkostnader som skattegränsadministrationen har medfört. Enkäten följs upp av intervjuer med vissa nyckelaktörer när det gäller företagets gränshandel (speditionsfirmor och bokföringsbyråer).

Resultatet av undersökningen bekräftar att skattegränsen kring Åland medfört vissa merkostnader av administrativ och datateknisk natur för delar av det åländska näringslivet. I handeln med Finland gäller detta de merkostnader som tillkommit i samband med introduktionen av skattegränsen. I handeln med övriga EU (främst då Sverige) har skattegränsen dock inte inneburit några nya kostnader i förhållande till tidigare, men den reduktion av handelskostnaderna som ett EU-medlemskap utan skatteundantag skulle medfört har uteblivit. Detta innebär naturligtvis också att de

kostnader för handeln med EU (exkl. Finland) som företagen anger i enkäten inte i sin helhet kan tillskrivas effekterna av skattegränsen.

I utredningen berörs också frågan om de nya intäkter och affärsmöjligheter som skatteundantaget direkt eller indirekt skapat för företagen. Även om en del positiva effekter redovisas i företagsenkäten och i intervjuerna, så står det dock klart att dessa huvudsakligen varit av indirekt natur och därmed mer osynliga än de direkta kostnaderna. Skatteundantagets positiva syfte har ju i första hand varit att skydda en näring och en transportinfrastruktur som är av stor betydelse för den åländska ekonomin som helhet och som därmed flertalet företag på sätt eller annat drar nytta av - men som för den skull inte nödvändigtvis är en synlig intäktspost i det enskilda företags budget. För att i någon mån indikera de positiva effekterna har utredningen därför kompletteras med vissa kalkyler rörande de ekonomiska effekterna av de ökade inflödet av turister från Finland samt över huvud de tax free-subventionerade transporternas betydelse för den åländska ekonomin. Enligt dessa kalkyler överstiger de positiva ekonomiska effekterna enbart av det ökande resandet på den nya tax free-rutten Mariehamn-Åbo flerfaldigt de i utredningen påvisade direkta kostnaderna för skattegränshanteringen i finlandshandeln.

Företagsundersökningen är gjord av ekonomie studerande *Josefine Lindman* under ledning av ÅSUBs utredare *Jouko Kinnunen*. Kinnunen har också gjort de kalkyler som illustrerar skatteundantagets makroekonomiska betydelse i form av ett ökat finskt inresande till Åland samt den tax free-beroende färjtrafikens allmänna betydelse för den åländska ekonomin. Geografistuderande *Florian Ballnus* från universitet i Hannover bistod med datainsamlingen och den preliminära ekonometriska analysen av inresandet från Finland.

En version av rapporten med en mer omfattande teoretisk diskussion av olika handelshinders ekonomiska betydelse har inlämnats till Uppsala universitet som Josefine Lindmans examensarbete. Den teoriintresserade hänvisas till denna version av rapporten.

En annan viktig skillnad mellan Lindmans examensarbete och denna rapport är den förra enbart beskriver situationen för just de företag som i enkäten uppger att de har

gränshandelskostnader, medan den senare presenterar resultaten bearbetade på ett sådant sätt att de kan generaliseras till att omfatta branscher som helhet. I praktiken innebär detta att resultaten enligt sedvanliga statistiska metoder (viktnings) korrigerats för representativitetsfel i stratifieringen av urval och bortfall. Svaren kan därmed användas som underlag för kalkyler gällande hela branscher och grupper av företag - dvs makroekonomiskt inriktade kalkyler av skattegränsens effekter på näringslivet som helhet. För ytterligare information om utredningen, kontakta undertecknad eller Jouko Kinnunen på telefon 25492 respektive 25494.

Mariehamn i januari 1999

Bjarne Lindström
planeringschef

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. METOD OCH UNDERLAGSMATERIAL.....	1
Företagsenkäten	1
Generalisering av företagsenkätens resultat	3
Intervjuerna	4
2. SKATTEGRÄNSENS EFFEKTER ENLIGT FÖRETAGSENKÄTEN	6
Handeln med Finland.....	6
Effekter för olika branscher	9
Effekter för olika stora företag.....	10
Kostnaderna för olika förfaringssätt.....	11
Handeln med övriga EU	13
Branscheffekter i EU-handeln	14
Företagsstorlek.....	15
Kostnaderna för olika förfaringssätt.....	16
Summerade handelskostnaderna för alla företag på Åland.....	17
3. ÖVRIGA EFFEKTER PÅ FÖRETAGSNIVÅ	19
Speditionsföretag	19
Andra effekter av skatteundantaget	21
4. SKATTEUNDANTAGET, SJÖTRANSPORTERNA OCH RESENÄRINGEN.....	23
5. KONKLUSION: SKATTEGRÄNSENS SAMLADE EFFEKTER	26
KÄLLFÖRTECKNING.....	30

BILAGOR

1. METOD OCH UNDERLAGSMATERIAL

För att undersöka vilka kostnader och intäkter företagen har fått genom Ålands skatteundantag inom den Europeiska Unionen skickades en enkät ut till ett urval av de åländska företagen i mitten av september 1998. Därtill gjordes också djupintervjuer med två typer av företag som har en särskild roll i skattegränshanteringen, och som följaktligen också i viss mån fått ökade intäkter p g a skatteundantaget. Dessa var bokföringsbyråer och speditörsföretag. För att få fram ytterligare uppgifter om skatteundantagets effekter insamlades även information från bl a medier, tullen och posten (den sistnämnda även i egenskap av speditör).

Företagsenkäten

Det frågeformulär som skickades ut till företagen redovisas i *Bilaga 1*. Det består av fyra olika delar. Den första delen, allmänna uppgifter, innehåller mer generella bakgrundsfrågor om företagen, om deras varutransportkostnader och hur stor deras handel inom, till och från Åland är. Syftet är att få en uppfattning om företagens verksamhetsområden och storlek. Den andra delen fokuserar på frågor om handeln mellan Åland och Finland medan den tredje delen innehåller frågor om handeln mellan Åland och EU (exkl. Finland). Syftet med del två och tre i enkäten är att få fram de kostnader och eventuella möjligheter skatteundantaget har medfört för de åländska företagen. Del fyra är en begäran om att få ta kontakt med företagets bokförare eller bokföringsbyrå. Denna finns med för att komplettera de uppgifter som framkommer genom enkäten om de skulle visa sig vara otillräckliga.

För att få så många svar som möjligt på enkäten skickades en påminnelse ut till de företag som inte svarat efter ungefär en månad. Efter ytterligare några veckor påmindes alla som fortfarande inte hade svarat en tredje gång per telefon. Enkäten kom därmed att ligga ute hos företagen från utskicket i mitten av september till mitten av november. Urvalet utgick från de cirka 1.900 registrerade arbetsställen eller dryga 1.500 företag som idag finns på Åland, varav över 1.700 var arbetsställen med mellan noll och fyra anställda. Materialet bearbetades så att ett företag inte kunde komma med fler än en

gång i urvalet. Avsikten var att i urvalet få med företag som är olika vad gäller storlek och bransch. Enkäten skickades ut till sammanlagt 341 företag i olika branscher. Av de totalt 171 företagen som svarade på enkäten visade det sig att 14 stycken hade upphört med verksamheten eller inte hade någon verksamhet för tillfället. Dessutom framkom vid en uppdatering av registret att ytterligare 12 företag hade upphört. Dessa företag räknades därför bort från det ursprungliga urvalet som blev 315 istället för 341. Det slutliga antalet svar blev 157 stycken vilket är en svarsprocent på 50 procent. Den vanliga svarsprocenten på enkäter till de åländska företagen ligger på mellan 40 och 50 procent varför denna svarsprocent får anses som rätt normal. Företagen som svarade på enkäten har grupperats i fem branscher och och fem storleksklasser.

För att inom urvalet få en representativ storleksspridning på företagen klassificerades de på basis av antalet anställda. Företag med mer än 20 anställda var cirka 40 stycken och därför togs alla med i urvalet. Då det finns många små företag på Åland med mindre än 20 anställda begränsades urvalet till cirka 300 stycken av dessa eftersom svarsmaterialet annars hade blivit för omfattande. De företag som inte omfattas av urvalet är därför cirka 1.200 företag med mindre än 20 anställda.

Branschindelningen gjordes med utgångspunkt den officiella branschindelningen, vilken är baserad på EU:s standard för näringsgrensindelning. Då denna indelning innehåller många olika näringsgrenar varav vissa inte finns på Åland samt att antalet svar inte möjliggör en mer detaljerad indelning, delades näringsgrenarna in i fem huvudbranscher:

1. Primärnäringsar (jordbruk, jakt, skogsbruk, fiske och utvinning av mineral) och livsmedelstillverkning
2. Övrig tillverkning
3. Byggverksamhet, el- och vattenförsörjning
4. Handel
5. Tjänster

För att strukturera svarsmaterialet från enkäten klassificerades företagen i fem grupper beroende på deras storlek. Eftersom alla företag inte ville uppge vad de har för

omsättning indelades grupperna efter antalet anställda som var tillgänglig för samtliga företag. De fem grupperna är:

1. Företag med 0-4 anställda
2. Företag med 4-9 anställda
3. Företag med 10-19 anställda
4. Företag med 20-49 anställda
5. Företag med mer 50 eller fler anställda.

I enkäten skiljs på frågor om handeln med Finland och handeln med övriga EU. Orsaken är att skattegränsen mot Finland - till skillnad från övriga EU - inte har funnits tidigare. Dess effekter i form av intäkter och kostnader är därför tydliga för de åländska företagen. Intäkterna och kostnaderna på en skatteundantaget gentemot övriga EU-länder är däremot svårare att urskilja, då dessa gränsformaliteter även funnits tidigare. I den mån som ändringar skett så handlar det snarare om vissa förenklingar eftersom Åland ju ingår i EU:s tullområde. Skillnaden för Ålands del från tidigare är att alla andra EU-länder numera har avskaffat en del av sina tidigare handelshinder. På grund av detta har vissa frågor inte kunnat ställas både till företag som har handel med Finland och företag som har varuhandel med övriga EU.

Man måste således ta hänsyn till att de varuhandelskostnader som redovisas för EU-handeln utgör de totala gränskostnaderna för denna handel, alltså även inkluderande kostnader som skulle bli kvar om det åländska skatteundantaget och därmed skattegränsen försvann. Den EU-interna utrikeshandeln innehåller nämligen fortfarande en hel del gränskostnader som inte belastar den traditionella inrikeshandeln, och som i föreliggande undersökning inte kunnat särskiljas från de kostnader som enbart hänför sig till det åländska skatteundantaget.

Generalisering av företagsenkätens resultat

Företagsenkätens resultat avspeglar i första hand enbart de kostnader som de svarande företagen angivit att de har för handeln mellan Åland och omvärlden. De går sålunda inte att utan vidare generalisera till samlade kostnader för hela branscher eller hela den

åländska ekonomin. Orsaken härtill är att urvalet av företag - som framgått ovan - inte uppfyller kravet på full representativitet.

För att ändå kunna använda enkäten som grund för en statistiskt säkerställd skattning av skattegränsens totalkostnader har därför en viktning gjorts av materialet som korregerar för bristerna i dess representativitet. Detta åstadkommes genom att man ger de svarande företagen en vikt som gör att svarets värde motsvarar detta företags relativa betydelse inom ekonomin. Viktningen har gjorts i förhållande till bransch och företagsstorlek (antal anställda). Det här betyder att vikterna åsatts svaren så att dessa avspeglar företagets tyngd inom respektive bransch och storleksklass. För att ytterligare säkra representativiteten har varje fråga där svaren används som underlag för generaliserade kostnadsskattningar genomgått en separat viktning.

För att erhålla riktiga värden för skattegränsens gensomsnittskostnader inom enskilda branscher och ekonomin som helhet tas i de generaliserade resultaten även hänsyn till de företag som antingen uppger att de inte har någon extern handel eller att de inte har några särskilda gränskostnader för denna handel. I underlaget för de vägda medeltalen för skattegränskostnaderna per månad, år eller transaktion och i förhållande till omsättningen inom en näringsgren ingår således även samtliga noll-kostnadsföretag (viktade enligt ovannämnda principer). I de fall där företagen angivit extra internt arbete (i antal timmar) men inte specificerat kostnaderna härför har det genomsnittliga timpriset enligt de övriga företagens uppgifter använts för att specificera dessa kostnader. Den som är intresserad av *de oviktade resultaten enbart för de företag som angett kostnader* hänvisas till *Bilaga 2* där dessa återges.

Intervjuerna

De företag som i enkäten säger sig ha fått ökade intäkter genom skattegränsen är främst speditiönsföretag och bokföringsbyråer. Därför gjordes intervjuer med dessa typer av företag. En annan orsak till intervjuerna var att dessa företag genom sin verksamhet sitter på en hel del information om hur skattegränsen fungerar i praktiken för de åländska företagen. De frågor som ställdes under intervjuerna med speditiönsföretagen finns redovisade i *Bilaga 3* och de frågor som ställdes till bokföringsbyråerna finns i

Bilaga 4. Intervjuerna gjordes antingen per telefon, per fax eller som personliga intervjuer. Intervjufrågorna samlades på en frågelista och faxades i förväg till de personer som skulle intervjuas. Frågorna ställdes inte i nummerordning under alla intervjuer, då en del av de intervjuade personerna hellre talade fritt istället för att anpassa sig till frågelistan.

Allmänna frågor som ställdes under intervjuerna med både bokföringsbyråer och speditiönsföretag gällde hur skattegränsen har påverkat omsättningen, om skattegränsen har medfört nya möjligheter och om mer personal har anställts på grund av skattegränsen. Dessutom ställdes frågor om företagets storlek. Andra frågor gällde vilken typ av service företagen ger sina kunder i skattegränsärenden, vad de tar för arvoden och om de urskiljer skattegränshanteringen i faktureringen av kunderna. För att få en uppfattning om vilka typer av företag och vilka branscher som anlitar bokföringsbyråer eller speditiönsföretag begärdes en lista på deras kunder i skattegränsärenden. Personerna som intervjuades fick även förklara hur företagets skattegränshantering går till i praktiken för att övriga svar skulle vara lättare att bedöma.

Hos speditiönsföretagen ställdes frågor om import och export vid speditiönstjänster, vart export och import sker och om kundernas beteende har förändrats vad gäller export och import. På bokföringsbyråerna frågades om varför företagen anlitar dessa i skattegränsärenden. Frågan ställdes för att få en förklaring till varför företagen inte sköter skattegränsformaliteterna själva. För att se om företagets kostnader skulle kunna reduceras på något sätt frågades även efter förslag till möjliga förenklingar i skattegränshanteringen.

Antalet speditiönsföretag på Åland var vid urvalstillfället endast fem stycken och därför intervjuades den speditiönsansvarige på alla dessa företag. Antalet bokföringsbyråer var 35 och begränsades till ett slumpvis urval på 10 stycken. De bokföringsbyråer som inte omfattas av undersökningen är således 25 stycken.

2. SKATTEGRÄNSENS EFFEKTER ENLIGT FÖRETAGSENKÄTEN

I detta kapitel redovisas resultaten från företagsenkäten. Svaren delas in i kostnader för handeln mellan Åland och Finland och handeln mellan Åland och övriga EU. Inom respektive del redovisas resultaten mer allmänt, för enskilda branscher och för företag av olika storlek.

Handeln med Finland

35 procent av företagen svarade att de inte har några kostnader alls på grund av skattegränsen, medan resterande 65 procent svarade att de har kostnader av något slag. Antalet företag som uppskattade kostnadernas storlek varierade. Nedan ses inom parentes hur många företag som svarade att de hade respektive typ av kostnad. Dessutom illustreras intervallet mellan den största och lägsta kostnaden som angavs. Kostnaden för det ökade likviditetsbehovet är beräknat som respektive företags ökade rörelsekapitalbehov multiplicerat med deras låneränta.

Internt arbete (57)	100-8.000 mk/månad
Import-, export- och speditorsavgifter (22)	20-10.000 mk/månad
Bokföringskostnader (26)	20-1.800 mk/månad
Informations-, kopierings- och administrativa kostnader (42)	10-5.000 mk/månad
Övriga merkostnader (8)	20-17.000 mk/månad
Ökat likviditetsbehov (11)	2.500-30.000 mk
Total årskostnad (77)	240-329.600 mk
Kostnad per klarering (74)	3,7 -2.000 mk

Årskostnaden i förhållande till omsättningen ligger för samtliga företag i intervallet 0 till 2,9 procent.

De övriga merkostnaderna som framkom sades bero på bl a postens avgifter för skattegränsärenden, bankgarantier som måste betalas och hyra av lager på finska sidan

om skattegränsen. En del av företagen svarade att deras merkostnader var alltför svåra att uppskatta i pengar vilket innebär att svaren är behäftade med viss osäkerhet.

Endast 11 företag hade investerat i ADB-utrustning p g a skattegränsen. Denna kostnad är dock en investering som oftast skrivs av i redovisningen samma år den köps in och var alltså en kostnad endast under 1997. Dessutom används ADB-utrustning även till andra uppgifter än skattegränshantering. Därför har ADB-kostnaderna inte räknats in i den totala årskostnaden för företagen och kommer heller inte att analyseras vidare i denna rapport.

Vad företagen svarade på frågorna om hur kostnaderna har förändrats jämfört med det första halvåret efter skattegränsens införande, hur kostnaderna har blivit jämfört med förväntningarna innan skattegränsen infördes och hur leveranstiderna har förändrats framgår av *tabell 1* nedan.

Tabell 1: Kostnader och leveranstider

Kostnader jämfört med första halvåret (85 svarade)	Kostnader jämfört med väntat (83 svarade)	Leveranstiderna (97 svarade)
4 % stigit avsevärt 24 % stigit något 65 % ungefär samma 1 % minskat något 7 % minskat avsevärt	12 % avsevärt större 29 % något större 54 % ungefär de förväntade 3 % något mindre 3 % avsevärt mindre	62 % lika långa 33 % något längre 5 % avsevärt längre

Anmärkning: Svaren är viktade enligt antalet svarande på frågorna rörande finlandshandeln. Avrundningen gör att summorna inte alltid bli 100 procent.

23 procent ansåg att de hade förlorat någon eller några affärer på grund av skattegränsen (enligt 104 viktade svar). Ett företag som hade förlorat affärer svarade att det berodde på dubbelmomsen på begagnade varor. Något enstaka företag svarade att de inte visste om de hade förlorat några affärer eftersom kunden inte berättar varför det inte blir någon affär. För 16 procent hade skattegränsen medfört nya möjligheter för deras företag.

De möjligheter skattegränsen ansågs ha medfört var bl a ökade transporter och därmed ökade intäkter för tjänsteföretag, fler finländska resenärer tack vare tax-freeförsäljning även mot Finland, bibehållna transportmöjligheter, bättre beläggning på hotell och stugbyar, ökat resande, större sortiment från leverantörer, lång kredittid på momsbetalningen, export av billiga varor (upp till 130 mk - i vissa fall högre belopp - momsfrött över skattegränsen) samt lägre portokostnader.

På frågan om hur skattegränsen har påverkat företagens konkurrenskraft i jämförelse med företag inom EU:s skatteunion tyckte 67 procent som svarade att deras konkurrenskraft inte hade påverkats alls (enligt 100 viktade svar). En procent tyckte att deras konkurrenskraft hade förbättrats något och sex procent tyckte att den hade förbättrats avsevärt. 19 procent ansåg att konkurrenskraften hade försämrats något medan resterande 7 procent tyckte att den hade försämrats avsevärt.

Denna fråga är intressant då den indirekt berör den komplicerade frågan om de svåruppskattade s.k. *dynamiska effekterna* av skattegränsen. Med dessa menas här de mer långsiktiga effekterna - positiva såväl som negativa - på näringslivets tillväxt och lönsamhetsutveckling, investeringar osv.

Den branschvisa fördelningen av svaren visar att övrig tillverkning (dvs industrin förutom livsmedelsindustri) samt handeln har den mest negativa synen på skattegränsens effekter på konkurrenskraften. Denna bild bekräftas av ÅSUB:s senaste konjunkturenkät där det endast var inom dessa två branscher som det fanns företag som angav skattegränsen som ett hinder för deras utveckling (se tabellbilaga i ÅSUB Rapport 1998:5).

Motsatsen till dessa två branscher utgörs av servicenäringarna som är den bransch som uttalar sig mest positivt om skattegränsens effekt på företagens konkurrenskraft. Om man ser till företagens storlek så visar det sig att det är de största företagen som är mest negativa till skattegränsens konkurrenseffekter. Om man bortser från den majoritet av företagen som inte anser att skattegränsen alls påverkat deras konkurrenskraft, så visar

det sig att de företag som uppger negativa konkurrens effekter - oavsett storleksklass - i genomsnitt är flera än de som anger positiva effekter av gränsen.

Effekter för olika branscher

93 procent av företagen inom primärnärings- och livsmedelstillverkning hade inga extra kostnader för skattegränsen mot Finland. Inom övrig tillverkning var det 42 procent av företagen som inte hade några merkostnader. Motsvarande andel inom bygg, el och vatten var 78 procent. Inom handeln hade 41 procent av företagen inga merkostnader och inom tjänstesektorn 84 procent.

De olika branschernas genomsnittliga kostnader för skattegränsen mot Finland illustreras i *tabell 2*. Alla kostnader är kostnader per månad utom kapitalkostnaden som är en årskostnad. Kapitalkostnaderna förorsakas av det ökade likviditetsbehovet.

Tabell 2: Genomsnittliga kostnadstyper för olika branscher

	Internt arbete	Import, export, spedition	Bokföring	Administration	Kapital- kostnad
Primärnärings- och livsmedelstillverkning	135	65	4	20	602
Övrig tillverkning	341	46	59	26	1564
Bygg, el och vatten	105	18	4	77	0
Handel	549	163	98	124	1039
Tjänster	52	16	7	16	0
Totalt genomsnitt	214	58	33	54	434

Branschernas totala årskostnad, kostnad per klarering och årskostnad i förhållande till omsättning, allt i genomsnitt, redovisas i *tabell 3*.

Årskostnaden går inte att få fram genom att summera de olika delkostnaderna, bl. a. beroende på att posten övriga kostnader inte finns med i *tabell 2*. I beräkningen av den genomsnittliga årskostnaden har alla företag - även de som inte hade några kostnader - inkluderats. På detta vis får man fram hur stora kostnaderna är för branschen som helhet.

Tabell 3: Totalkostnaderna för olika branscher

	Total årskostnad (mk)	Kostnad per klarering	Årskostnad/om- sättning (%)
Primärnärings o livsmedelstillverk- ning	5.379	141	0,020
Övrig tillverkning	7.267	130	0,50
Bygg, el & vatten	2.505	134	0,30
Handel	12.255	47	0,34
Tjänster	1.176	142	0,024
Totalt genomsnitt	4.934	95	0,19

Effekter för olika stora företag

Av företagen med 0-4 anställda var det 77 procent som inte hade några kostnader för skattegränsen. Av företagen med 4-9 anställda var motsvarande andel 17 procent. Av företagen med 10-19 anställda hade 37 procent inga merkostnader. 41 procent av företagen med 20-49 anställda hade inte heller några merkostnader. Av företagen med över 50 anställda hade 14 procent inga merkostnader.

Genomsnittskostnaderna för skattegränsen för olika stora företag redovisas i *tabell 4*. Alla kostnader är månadskostnader utom kapitalkostnaden som är en årskostnad.

Tabell 4: Genomsnittskostnader för olika företagsstorlek

Antal anställda	Internt arbete	Import, export, spedition	Bokföring	Information, kopiering, administration	Kapital- kostnad
0-4	146	19	26	31	273
5-9	305	34	87	25	2.264
10-19	470	114	125	53	110
20-49	829	248	13	172	2.052
50-	1.347	1.109	49	735	0
Totalt genomsnitt	214	58	33	54	434

Företagens årskostnad, kostnad per klarering och årskostnad i förhållande till omsättning, allt i genomsnitt för handeln med Finland, för olika stora företag finns i *tabell 5*.

Tabell 5: Totalkostnaderna för företag med olika antal anställda

Antal anställda	Årskostnad (mk)	Årskostnad per klarering (mk)	Årskostnad/omsättning (%)
0-4	2.965	81	0,20
5-9	7.599	111	0,17
10-19	9.385	66	0,12
20-49	24.544	105	0,090
50-	38.885	183	0,040
Totalt genomsnitt	4.934	95	0,19

Kostnaderna för olika förfaringssätt

Företagens förfaringssätt för skattegränshanteringen varierade. De flesta var registrerade skattegräns kunder och agerade för egen räkning. Många var också registrerade skattegräns kunder och var ombud för sina kunder eller leverantörer, eller använde sig av en speditör. De övriga förfaringssätten användes i väldigt liten utsträckning. Företagen som var ombud för kunder eller leverantörer var 26 stycken. Dessa företag var ombud för mellan 2 och 600 kunder. *Tabell 6* nedan visar hur totalkostnaderna varierade beroende på förfaringssätt.

Tabell 6. Totalkostnaderna för företag med olika förfaringssätt

	Årskostnad (mk)	Årskostnad per klarering (mk)	Årskostnad/omsättning %	Antal försändelser per månad
Kontantkund	2.921	149	0,11%	5,4
Reg. skattegräns kund för egen räkning	14.747	91	0,60%	29,2
Reg. skattegräns kund, agerar som ombud	13.718	38	0,43%	209,6
Använder egen överföring	19.587	49	0,10%	58,0
Använder speditör	8.518	434	0,12%	7,6
Med hemförtullningstillstånd	1.503	24	0,03%	13,8

Resultaten visar klart att företag med omfattande skattegränshandel har kunnat sänka kostnaden per klarering genom att välja ett lämpligt förfaringssätt. Det kan inte uteslutas att det finns en del företag som skulle kunna sänka sina kostnader väsentligt genom att byta till andra och billigare skattegränsrutiner. De resultat som redovisas i *tabell 1* (se ovan sid. 7) tyder på att ett sådant outnyttjat utrymme för kostnadssänkningar finns eftersom flera företag anger att de fått förhöjda kostnader i förhållande till det första halvåret (mars-september 1997) trots att förbilligande förenklingar introducerades vid årsskiftet 1997-1998.¹

¹ Enligt uppgifter från tullen i Mariehamn (11.2.1999) har en del företag under senare tid gått över från ombudsförfarandet till s.k. egen överföring.

Handeln med övriga EU

30 procent av alla företag som svarade på enkäten sade sig ha gränskostnader för handeln med övriga EU. Att enbart en tredjedel av företagen uppgav att man hade gränshandelskostnader skall tolkas som att resterande företag helt enkelt inte hade någon handel med EU (exklusive Finland). Antalet företag som uppgav någon form av gränshandelskostnad för respektive kostnadspost anges inom parenteser nedan. Dessutom anges inom vilka intervall kostnaderna varierade. Det är viktigt att här notera att de angivna kostnader gäller samtliga gränskostnader i EU-handeln, alltså inte enbart de som hänförs till skattegränsen.

Internt arbete (35)	50-10.000 mk/månad
Import-, export- och speditorsavgifter (37)	50-12.000 mk/månad
Bokföringskostnader (5)	50-200 mk/månad
Informations-, kopierings- och administrativa kostnader (19)	50-5.000 mk/månad
Övriga kostnader (2)	100-150 mk/månad
Ökat likviditetsbehov (6)	1.073-7.500 mk
Total årskostnad (51)	600-240.000 mk
Kostnad per försändelse (43)	3,6 -1.833 mk

Alla företag utom ett hade en årskostnad i förhållande till omsättningen på mellan 0 och 4 procent. Detta enstaka företag uppgav att man hade gränshandelskostnader på närmare 8 procent av sin omsättning. Inget av företagen hade investerat i ADB-utrustning på utrikeshandeln. Några företag svarade att kostnaderna för handeln med övriga EU var alltför svåra att uppskatta i pengar.

På frågan om hur företagens konkurrenskraft påverkats i handeln med övriga EU svarade 78 företag. Efter viktning av svaren ansåg 1,3 procent att konkurrenskraften hade blivit mycket sämre och 24,7 procent att den hade blivit lite sämre. 72,8 procent ansåg att den var oförändrad, 0,4 procent tyckte att den var något bättre och 0,8 procent att den var mycket bättre.

Den branschvisa indelningen av svaren avslöjar samma mönster som i finlandshandeln. Företagen inom övrig tillverkning (industrin exklusive livsmedelstillverkning) och handel är mest negativa till gränshandelskostnadernas inverkan på deras konkurrenskraft. Även vad gäller företagens storleksklass återfinns man samma mönster som i finlandshandeln: stora företag är mer negativa än mindre.

Branscheffekter i EU-handeln

I handeln med EU hade 49 procent av företagen inom primärnärings- och livsmedelstillverkning inga handelskostnader alls. Motsvarande andel inom övrig tillverkning var 0 procent. Inom bygg, el och vatten hade 94 procent inga handelskostnader med övriga EU. Inom handeln hade 43 procent inga handelskostnader med övriga EU och inom tjänstesektorn var denna andel 93 procent.

De olika branschernas genomsnittliga handelskostnader för handeln med övriga EU illustreras i *tabell 7* nedan. Alla kostnader är månadskostnader utom det ökade likviditetsbehovet, som är en årskostnad.

Tabell 7: De olika branschernas genomsnittskostnader för handeln med övriga EU.

	Internt arbete (mk)	Import, export, spedition (mk)	Bokföring (mk)	Information, kopiering, administra- tion (mk)	Kapital- kostnad (mk)
Primärnärings- o livsmedels- tillverkning	198	54	0	0	0
Övrig tillverkning	568	1122	1	165	284
Bygg, el & vatten	3	32	0	0	0
Handel	288	658	4	97	598
Tjänster	21	23	2	1	0
Totalt genomsnitt	143	281	2	39	172

De olika branschernas totala årskostnad, årskostnad per försändelse och årskostnad i förhållande till omsättning i handeln med övriga EU, allt i genomsnitt, sammanfattas i *tabell 8* nedan.

Tabell 8: Genomsnittlig årskostnad, kostnad per försändelse och årskostnad i förhållande till omsättning

	Årskostnad (mk)	Kostnad per försändelse (mk)	Årskostnad/om- sättning (%)
Primärnärings o livsmedelstillverk- ning	3.026	794	0,0072
Övrig tillverkning	22.580	213	1,70
Bygg, el & vatten	428	400	0,0043
Handel	13.187	446	0,73
Tjänster	555	109	0,0066
Totalt genomsnitt	5.757	388	0,34

Företagsstorlek

I företag med 0-4 anställda hade 76 procent av företagen inga kostnader i handeln med övriga EU. I företag med 4-9 anställda hade 24 procent av företagen inga kostnader. Detta hade inte heller 44 procent av företagen med 10-19 anställda. I företag med 20-49 anställda hade i sin tur 67 procent av företagen inga kostnader och i företag med mer än 50 anställda 0 procent.

Genomsnittliga månadskostnader för företag med olika antal anställda indikeras i *tabell 9*. Alla kostnader är månadskostnader utom det ökade likviditetsbehovet som är en årskostnad.

Tabell 9: Genomsnittliga kostnader i EU-handeln för företag av olika storlek.

Antal anställda	Internt arbete (mk)	Import, export, spedition (mk)	Bokföring (mk)	Information, kopiering, administration (mk)	Ökat likviditetsbehov (mk)
0-4	39	70	1	2	163
5-9	549	1.788	0	161	262
10-19	263	1.134	41	25	258
20-49	278	111	0	77	297
50-	2.534	2.685	0	1.025	0
Totalt genomsnitt	143	281	2	39	172

I *tabell 10* nedan visas total årskostnad, kostnad per försändelse och årskostnad i förhållande till omsättning för handeln med övriga EU, allt i genomsnitt, för företag med olika antal anställda.

Tabell 10: Genomsnittlig årskostnad, kostnad per försändelse och årskostnad i förhållande till omsättning och företagsstorlek.

Antal anställda	Årskostnad (mk)	Kostnad per försändelse (mk)	Årskostnad/omsättning (%)
0-4	1.504	441	0,33
5-9	30.230	285	0,73
10-19	17.944	438	0,30
20-49	5.891	137	0,023
50-	74.926	130	0,092
Totalt genomsnitt	5.757	388	0,34

Kostnaderna för olika förfaringssätt

De förfaringssätt som företagen använde sig av för gränshanteringen i handeln med övriga EU varierade. De flesta använde sig av en speditör, var registrerad kreditkund vid tullverket eller var kontantkund. Bara ett fåtal använde sig av något annat

förfaringssätt än dessa. Storleken på varuhandelskostnaderna med övriga EU visade vissa samband med förfaringssättet (se *tabell 11*).

Tabell 11. Totalkostnaderna för företag med olika förfaringssätt

	Årskostnad (mk)	Årskostnad per klarering (mk)	Årskostnad/ omsättning %	Antal försändelser per månad
Kontantkund	6.138	364	0,57%	1,9
Använder speditör	18.597	446	1,44%	8,7
Registrerad kreditkund	40.035	135	0,35%	8,0
Momsregistrerad utomlands	100.488	339	0,99%	23,4

Som i finlandshandeln är kostnaden per klarering högst om man använder speditör. De absoluta kostnaderna för företag som är momsregistrerade utomlands verkar mycket höga men i förhållande till omsättningen är de lägre än för de som använder speditör. Antalet företag som var momsregistrerade utomlands var enbart 7 stycken vilket innebär att det finns utrymme för omfattande slumpmässig variation i resultatet.

Summerade handelskostnaderna för alla företag på Åland

Viktningen av materialet enligt den i kapitel 1 redovisade metoden möjliggör en beräkning av de totala handelskostnaderna för hela näringslivet. Resultatet av en sådan kalkyl blir att gränskostnaderna i finlandshandeln uppgår till i storleksordningen 7,6 miljoner mk, medan det totala gränshandelskostnader ligger i storleksordningen 8,8 miljoner mk (se *tabell 12* nedan).

Tabell 12. De åländska handelskostnaderna branschvis, miljoner mk.

	Kostnader i finlandshandeln	Kostnader i handeln med övriga EU
Primärnär och livsmedelsind.	0,53	0,28
Övrig tillverkning	1,02	3,12
Bygg, el, vatten	0,65	0,11
Handel	4,62	4,95
Tjänster	0,78	0,38
Summa	7,60	8,83

Orsaken till att de totala uppskattade gränskostnaderna i handeln med Finland är nästan lika stora som handeln med övriga EU trots att dessa generellt är högre per företag eller transaktion, är den stora volymen i finlandshandeln. Det är viktigt att notera att totalkostnaden på ca 16 miljoner mk är en *bruttokostnad*. Ingen hänsyn är således tagen till de inkomsteffekter som skattegränsen samtidigt också ger upphov till (se vidare nedan kapitel 3-5). Som framgår *tabell 12* så återfinns tre fjärdedelar av kostnaderna i finlandshandeln och över 90 procent av kostnaderna i handeln med övriga EU inom de två branscherna övrig tillverkning och handel.

Det är också viktigt att ännu en gång notera att i de totala kostnaderna för EU-handeln även ingår betydande utrikeshandelskostnader som skulle kvarstå även om den åländska skattegränsen bortfaller. Om man utgår ifrån det resultat som EU-kommissionen kom fram till i sin utredning (se Monti 1997), skulle avlägsnandet av tull- och skattekontrollen vid gränserna minska kostnaderna för näringsidkare och åkerier med ca 70 procent. Detta är dock ett resultat som bör ses mot bakgrund av kommissionens förhoppningar om de positiva effekterna av introduktionen av den inre marknaden. Några säkra och oomtvistade empiriska belägg för att de ändrade gränshandelsrutinerna inom EU faktiskt skulle ha lett till så här stora kostnadsreduktioner finns inte. Om man ändå accepterar kommissionens siffror så skulle skattegränskostnaderna i handeln med övriga EU uppgå till dryga 6 miljoner och de faktiska totala skattegränskostnaderna därmed sjunka till i storleksordningen 14 miljoner mk. I den mån som EU-kommissionens bedömning av kostnadsreduktionen för den EU-interna handeln är för optimistisk så sjunker den faktiska kostnaden för den åländska skattegränsen i EU-handeln ytterligare i motsvarande mån.

3. ÖVRIGA EFFEKTER PÅ FÖRETAGSNIVÅ

I detta kapitel diskuteras de mer synliga och direkta intäkter som skattegränsen har visat sig medföra för en del företag. De indirekta effekterna i form av ökat inresande från den nya tax free-rutten Åland-Finland samt bibehållen eller ökad färjtrafik på Åland efter 1999 diskuteras i kapitel 4 och 5.

Resultaten från intervjuerna visade sig inte bli speciellt omfattande då flera av de intervjuade personerna inte kunde eller inte ville kvantifiera effekterna av skatteundantaget. Dessutom kan företagens svar inte presenteras skilt då de är konfidentiella. Därför presenteras intervjureresultaten i löpande text och inte i nummerordning enligt frågelistorna (se *Bilaga 3* och *4*).

Speditionsföretag

De fem speditionsföretag (inklusive Posten) som finns på Åland svarade att skattegränsen har gett dem mer arbete och ökade intäkter. Alla hade annan verksamhet vid sidan om speditionsverksamheten. Hur skattegränsen påverkat omsättningen var olika; ett företag uppgav att omsättningen inte påverkats alls, två ansåg att den hade ökat marginellt och två att omsättningen hade ökat med mer än tio procent p g a skattegränsen. På ett av speditionsföretagen påpekades det att även kostnaderna har ökat, vilket innebär att en omsättningsökning inte behöver betyda ökad vinst i samma utsträckning. Två företag hade anställt mer personal, en respektive två personer, på grund av skattegränsen. För Posten beräknas ökningen i helårssysselsättningen hittills ligga i storleksordningen 10 arbetsplatser.

Alla hade ökat sitt serviceutbud till att även omfatta skattegränsärenden i form av fullständig service eller utförande av vissa deltjänster i skattegränshanteringen. Två företag urskiljde skattegränshanteringen i faktureringen medan övriga sammanslog dem med andra tjänster. Arvodena varierade och kunde vara en viss summa per ärende, en viss summa beroende på varans värde eller offertpriser till olika kunder. Antalet expeditionstjänster per månad och speditör varierade från några få till hundratals. Alla

sysslade med både export och import till och från övriga EU utom ett företag som endast importerade från Finland. Företagen som anlidade speditörsföretagen var både större och mindre företag i olika branscher.

De flesta såg ingen förändring i sina kunders export- och importbeteende, men ett företag påpekade att skattegränsen har ökat antalet kunder och att fler företag har börjat handla mera med Sverige då gränshandelsrutinerna blivit mer lika både öster- och västerut än tidigare då handeln på Finland inte innebar några förtullningsförfaranden.

Flera påpekade även att bevarandet av tax-freeförsäljningen indirekt hade medfört nya möjligheter. Speditörerna ansåg att skatteundantaget även hade fört med sig fler kunder och nya företag som levererar varor till och från Åland. Skattegränsreglerna ansågs ha skapat nya nischer och därmed fler företag som anlitar speditörsföretag. En av de intervjuade påpekade att det var svårt att få leverantörer och kunder i andra länder att förstå att Åland trots EU-medlemskapet är tredje land och att speciella gränsdokument krävs i handeln. Detta försvårar förfarandet vid export eller import.

Bokföringsbyråer

Nio av tio personer som intervjuades på bokföringsbyråerna sade att omsättningen hade ökat marginellt på grund av skattegränsen. Ett av företagen hade inga kunder med skattegränshandel och därmed ingen omsättningsökning. Den största omsättningsökningen som kvantifierades var cirka 9 procent. Den genomsnittliga inkomstsökningen gick inte att beräkna då alla företag inte ville uppge storleken på sin omsättning eller på omsättningsökningen.

Hälften av bokföringsbyråerna redovisade sin skattegränshantering skilt. Skillnaden för redovisning av skattegränshanteringen mellan Åland och Finland och mellan Åland och övriga EU var att olika blanketter används. De flesta bokföringsbyråerna ville inte svara på vilka företag som anlitar dem i skattegränsärenden, men det framkom vid intervjuerna att de anlitas av företag i alla typer av branscher och mest små företag. Endast en bokföringsbyrå sade sig ha större kunder, medan flera av de övriga sade att de stora

företagen oftast har egna anställda på ekonomiavdelningarna som sköter skattegränshanteringen.

Ingen av de intervjuade bokföringsbyråerna hade anställt mer personal på grund av skattegränshandeln. Den befintliga personalen fick istället arbeta övertid då skattegränshanteringen gett mer arbete. Samtliga företag hade utökat serviceutbudet till att även gälla skattegränsdeklarationer. Hälften av företagen tyckte att skattegränsen hade medfört nya positiva affärsmöjligheter för dem, medan hälften ansåg att skattegränsen bara hade lett till mer arbete.

Arvoden för redovisning av kundernas skattegränsärenden varierade mellan företagen; en del tog betalt per timme, andra förhandlade om priset enskilt med varje kund, medan vissa hade ett fastställt pris per ärende. Anledningen till att företagen anlitar bokföringsbyråerna i skattegränsärenden ansågs bero på tidsbrist, att det var besvärligt att göra skattegränsdeklarationer på egen hand och att många företag inte har intresse av att sätta sig in i hur skattegränshanteringen fungerar.

De förenklingar i skattegränshanteringen som föreslogs var att redovisningen borde skötas tillsammans med den vanliga momsredovisningen och att man borde få sköta deklarationen via diskett eller e-mail. Andra förslag var att lagen skulle förenklas och att färre dokument skulle krävas.

Andra effekter av skatteundantaget²

En annan effekt av skatteundantaget är att tullverket har lagt alla tidigare nedskärningar på is och istället fått anställa mer personal för att hantera det administrativa arbetet med skattegränsen. Ytterligare en effekt är att en ny nisch för handel med billiga varor har uppstått då varor med ett värde under 130 mk - i vissa fall även försändelser med högre värde - kan importeras/exporteras momsfritt till och från Åland. Ett exempel på detta är handel med CD-skivor från Åland till övriga EU-länder.

² Uppgifterna i detta avsnitt bygger på muntliga uppgifter från tullen i Mariehamn, den åländska posten samt artiklar i de åländska tidningarna.

Ett större svenskt företag har sålunda grundat ett åländskt distributionsföretag (Bonnier Alandia) med Åland som distributionscentral för varor som omsätter mycket stora belopp. Ett annat exempel är det multinationella postorderföretaget International Trading House som under 1998 etablerade sig på Åland för att med hjälp av skatteundantaget etablera sig på den finska marknaden och nu också planerar att expandera sin ålandsbaserade postorderverksamhet till den europeiska kontinenten.

Utvecklingen leder till att Posten på Åland (förutom de traditionella distributionsuppgifterna) får nya intäktbringande arbetsuppgifter - sortering, buntning, packning och lagring. Det planerade nya terminalbygget utanför Mariehamn motiveras sålunda bl a med de nya internationella affärsmöjligheter som Posten fått tack vare skattegränsen.

Något som också kan ha gett vissa företag ökade intäkter är att privatpersoner kanske inte längre i samma utsträckning som tidigare direktimporterar varor de finländska företagen. Ett finskt företag som har ett ombud på Åland är inte insatt i hur skattegränshanteringen går till. Då får privatpersonerna i stället vända sig till det åländska ombudet som sköter om importen. På detta sätt får de åländska företagen kunder som de annars inte skulle ha haft.

4. SKATTEUNDANTAGET, SJÖTRANSPORTERNA OCH RESENÄRINGEN

Syftet med skatteundantaget var att bevara en livskraftig åländsk ekonomi. De intäktsbortfall som hade uppstått vid ett upphörande av tax-freeförsäljningen kan därmed undvikas. De ursprungligen åsyftade positiva effekterna av skatteundantaget är därför de intäkter från den tax-free trafik som annars hade bortfallit. Eftersom dessa effekter är mer långsiktiga till sin karaktär - och dessutom till betydande del gäller en grundläggande transportinfrastruktur av stor betydelse för näringslivet som helhet vilken inte kan specificeras i det enskilda företags bokslut - så är de inte lätta att kvantifiera.

Skatteundantaget har dock medfört vissa mer omedelbara och mätbara positiva effekter inom den för Åland så viktiga resenäringen. Enligt ÅSUBs statistik har sålunda inresandet till Åland ökat de senaste åren. Den största ökningen av antalet inresande har skett mellan Finland och Åland, vilket i hög grad kan förklaras av att tax-free försäljning på denna rutt möjliggjordes som en följd av skatteundantaget. Hur inresandet från Finland till Åland har förändrats sedan skatteundantaget infördes illustreras i *Bilaga 5*. Det ökade antalet resenärer till Åland har påverkat turism, handel och passagerartrafik positivt (se ÅSUB:s konjunkturrapport hösten 1998, ÅSUB 1998:5)

Ett sätt att mäta skatteundantagets effekt på turismen är att göra en ekonometrisk analys av inresandet. För en närmare teknisk presentation av metoden, se *Bilaga 6*. Om inresandet under perioden från januari 1980 till och med oktober 1998 analyseras enligt denna modell, visar det sig att ungefär hälften av tillväxten i inresandet från det finska fastlandet mellan 1996-1998 kan förklaras med skattegränsen. Antalet resenärer som lockas av skattegränsen (dvs de skattefria inköpsmöjligheter som denna öppnat upp för på rutten Åbo - Mariehamn) skulle enligt modellen vara i storleksordningen 70 - 75.000 på årsbasis. Även andra uppskattningar av ökningen i inresandet kan uppnås med andra modellspecifikationer. Indikationen är dock den som ger det rimligaste resultatet med tanke på modellens uppbyggnad och andra kända fakta om inresandet efter introduktionen av tax-free på på rutten Mariehamn - Åbo.

De direkta intäkterna av den landbaserade turismen på Åland uppgick 1997 till minst 280 miljoner mark exklusive moms (se ÅSUBs rapport om turismens ekonomiska effekter, ÅSUB 1998:7). Frågan är nu hur stor andel av denna försäljning som kan anses härstamma från det ökade antalet inresande på grund av den nya skattegränsen och härav följande möjligheter till tax free-inköp? I den nyss nämnda turismutredningen kartläggs de finländska resenärerernas utgifter i land samt alla turisters (nationaliteter ej specificerade) utgifter ombord. Det finns dock ingen möjlighet att avgöra om de nya skattegränskunderna har utnyttjat möjligheten till ett längre besök på Åland, eller om besöket inskränkte sig till hamnområdet. Därför är det svårt att på ett säkert sätt kvantifiera deras betydelse för den åländska ekonomin som helhet. Det är dock sannolikt att picknick-turisterna är överrepresenterade i denna grupp, vilket betyder att den genomsnittliga besökslängden är kortare än för finländarna i snitt (här bortses från det problemet att även utlänningar ingår i inresandesiffrorna från Finland). Enligt ovan nämnda utredning stannade de finska turisterna under 1998 i genomsnitt ca 3,3 dygn.

I nedanstående kalkyl antas att skatteundantagsresenärerna i genomsnitt stannade ett dygn på Åland. För att räkna fram utgifterna i land används de finska besökarnas genomsnittliga utgifter per dygn på 255 mk och för ombordkonsumtion genomsnittet 409 mk per tur- och returresa. Observera att biljett- och hyttintäkter inte ingår i beräkningen.

Den samlade direkta försäljningsökningen på grund av den nya tax free-möjligheten på rutten Åland-Finland skulle enligt ovannämnda antaganden uppgå till 45 - 50 miljoner mk. Om man härtill använder de av ÅSUB framtagna input-outputtabellerna (som tar till hänsyn branschernas inbördes kopplingar genom inköp från varandra, se ÅSUB rapport 1999:1) så växer försäljningsökningen till i storleksordningen 60 - 65 miljoner per år. Om man därtill även tar till hänsyn effekterna på konsumtionen (de s.k. inducerade effekterna), så hamnar man på en försäljningsvolymtillväxt kring 70 miljoner mark per år.

Eftersom en stor del av denna försäljningsökning dock måste betraktas som bruttosiffror med stora avbränningar i form av inköp och andra kostnader, så bör den dock omvandlas till den faktiska och mer substantiella *förädlingsvärdeökning* som detta genererar. Förädlingsvärdet är nämligen den del av bruttoförsäljningen som blir kvar när hänsyn tas till företagets alla löpande kostnader i form av insatsvaror, tjänster etc. Det är ju också från det ökade förädlingsvärdet som de kostnader som skattegränsen ändå visat sig medföra för en del företag skall tas.

En sådan kalkyl visar att den direkta försäljningsökningen genererar ett ökat förädlingsvärde inom den åländska ekonomin på i storleksordningen 20 - 25 miljoner mk per år. Om hänsyn även tas till de indirekta ekonomiska effekterna växer förädlingsvärdetillskottet till ca 30 miljoner mk per år, och med de inducerade konsumtionseffekterna till omkring 33 miljoner.

Resultatet av ovanstående analys sammanfattas i *tabell 13* nedan. I tabellen redovisas de direkta och indirekta effekterna av den skattgränsrelaterade ökningen i, de relativt marginella inducerade effekterna (se ovan) saknas således. Tabellen visar med all tydlighet att det är tjänstenäringarna och (färj-)sjöfarten som är de stora vinnarna på den åländska skattesärlösningen inom EU.

Tabell 13: Skatteundantagets effekter på försäljning och förädlingsvärde

	Direkt ökning av försäljning	Direkt ökning av förädlingsvärdet	Direkt o. indirekt försäljningsökning	Direkt o. indirekt förädlingsvärdeökning
Primär och livs	937.556	499.911	4.291.752	2.004.015
övrig tillv	17.666	0	306.332	143.654
bygg, el, vatten	448.157	165.322	1.092.639	421.282
handel	7.929.748	1.215.233	8.777.830	1.345.201
tjänster	38.749.768	19.091.679	47.470.032	25.983.679
Summa	48.082.896	20.972.144	61.938.584	29.897.831
Tjänster utan sjöfart	8.853.912	4.569.478	11.879.313	8.695.144

5. KONKLUSION: SKATTEGRÄNSENS SAMLADE EFFEKTER

Som framgått av denna rapport har skattegränsen skapat såväl vinnare som förlorare inom den åländska ekonomin. Konkreta exempel på vinnare är naturligtvis de rederier och serviceföretagare inom turistbranschen som får ökade intäkter (och sysselsättning) tack vare det nya inresande från öster som skattegränsen medfört. Andra exempel är de företag som flyttat till Åland för att utnyttja skatteundantaget för momsfri distribution i stor skala av vissa varor. Detta har i sin tur genererat nya intäkter (och arbetsplatser) för bl a expeditörsföretagen och det åländska postverket. Ytterligare ett exempel på skattegränsvinnare är alla de privatpersoner och företag vars portokostnader för brevfrakter till Finland minskat tack vare momsbefrielsen på frimärken i denna trafik.

Konkreta exempel på skattegränsens förlorare är köpare av begagnade bilar, eftersom dessa i genomsnitt torde ha blivit dyrare på Åland då de från Finland införda bilarna beläggs med dubbel moms på grund av gränsen. I ett fall har också nedläggningen av ett småföretag motiverats med att det merarbete skattegränsen medförde ansågs bli för dyrt och tidskrävande. Ett annat företag flyttade innan skattegränsen infördes och förklarade flyttningen med att de inte hade den likviditet som skulle behövas för att kunna ligga ute med momsen. (Se artiklar i tidningen *Åland* 10.10 1996 och 3.3 1998.)

Om man ser till de direkta kostnaderna på företagsnivå enligt de uppgifter som företagen uppgivit i denna undersökning så uppgår de summerade bruttokostnaderna för den externa handeln till sammanlagt dryga 16 miljoner mk, varav mellan 7 och 8 miljoner i finlandshandeln och i storleksordningen 8 - 9 i handeln med övriga EU, huvudsakligen då Sverige. Utan Ålands skatteundantag och den härav följande skattegränsen skulle den överväldigande delen av kostnaderna i finlandshandeln falla bort, medan en del av kostnaderna med övriga EU skulle bestå. Om man utgår från att omkring 70 procent av gränskostnaderna med övriga EU beror på den åländska skattegränsen sjunker bruttokostnaderna för Ålands skatteundantag till ca 14 miljoner mk per år.

Skatteundantaget har samtidigt också inneburit betydande intäkter för den åländska ekonomin - intäkter som framför allt rederinäringen och servicenäringarna fått direkt nytta av, och som i sin tur skapar en del positiva indirekta och konsumtionshöjande effekter på den övriga åländska ekonomin.

En intressant fråga är hur de av företagen uppgivna gränshandelskostnaderna balanserar mot de ovan skattade intäkterna av det åländska skatteundantaget, dvs den förädlingsvärdeökning som genererats av det ökande inresandet till Åland som en följd av den nya tax-free rutten Åland-Finland.

Kalkylen är utförd så att jämförelsen görs såväl utgående från samtliga gränshandelskostnader som enbart de kostnader som kan antas härröra direkt från skatteundantaget. I den första jämförelsen, i *tabell 14* nedan kallad alternativ 1, ställs således hela kostnaden för den externa handeln (se kap. 2 ovan) mot de ovan kalkylerade intäkterna (förädlingsvärdeökningen) från skatteundantaget (se kap. 4). Alternativ 1 är därmed inget försök till nettokalkyl rörande skattegränsens kostnader/intäkter, den har snarare medtagits som en indikation på utfallet i en eventuell framtida situation där *alla* gränshandelskostnader skulle bortfalla inom EU samtidigt som Åland fortsättningsvis bibehåller sitt skatteundantag.

I den andra kalkylen (alternativ 2), som således avgränsats till att uttryckligen gälla skattegränsens ekonomiska nettoeffekter, utgås från att gränshandelskostnaderna för EU-handeln till 70 procent kan tillskrivas det åländska skatteundantaget. Nettoutfallet av de två alternativa kalkylmodellerna redovisas i tabellen nedan.

Tabell 14. Förädlingsvärdetillväxt minus externa handelskostnader

	Intäkter minus kostnader alt 1.	Intäkter minus kostnader alt. 2
Primär och livs	1 198 435	1 281 955
övrig tillv	-3 996 915	-3 062 118
bygg, el, vatten	-333 032	-301 352
handel	-8 226 561	-6 741 051
Tjänster	24 822 234	24 935 616
Summa	13 464 161	16 113 051

Förädlingsvärdeökningen inom den åländska ekonomin till följd av det skatteundantagsrelaterade inresandet är med andra ord mer än tre gånger så stor som alla gränshandelskostnader med EU (exklusive Finland) och nästan dubbelt så stor som Ålands alla externa gränshandelskostnader. Enligt denna kalkyl skulle det åländska skatteundataget ge ett netto på minst 13 miljoner mk per år även i en situation där hela EU-handeln befriades från samtliga gränskostnader och således blev fullt jämförbar med den vanliga inrikeshandeln (alternativ 1 i *tabell 14* ovan). Om motsvarande kalkyl görs enbart för de direkta skattegränskostnaderna ökar detta överskott till ca. 16 miljoner mk per år (alternativ 2 i *tabell 14*).

Ovanstående jämförelse bekräftar dock ännu en gång den ojämna branschvisa fördelningen av skattegränsens utfall. Enligt denna kalkyl täcker sålunda förädlingsvärdetillväxten som en följd av det ökande inresande inte skattegränsens merkostnader för branscherna övrig tillverkning och handel, samtidigt som tjänsterna (inkl. sjöfart) får stora nettointkomster tack vare skattegränsen. Även bygg, el och vatten har en mindre nettokostnad enligt denna beräkning. Att handelns ökade intäkter är mindre än utgifterna torde bero på de stora volymerna och på branschens relativt sett låga förädlingsvärde: den största delen av försäljningsintäkterna går helt enkelt till betalningen av inköpen.

Som redan påpekats är ovanstående skattningar på många sätt bristfälliga och *bör snarare ses som indikationer på mätbara utgifts- och intäktsnivåer än som exakta nettokostnadskalkyler*. Här kvantifieras sålunda enbart en del av kostnaderna och intäkterna. Kostnadssidan är genomgående också bättre kartlagd än inkomsterna.

Om man skulle försöka kvantifiera de samhällsekonomiska kostnaderna för alternativen till skattegränsen - dvs slopad tax-free i ålandstrafiken - så hamnar man mycket snabbt på helt andra nivåer för skatteundantagets nettoeffekter. Enligt den utredning av tax-free försäljningens ekonomiska betydelse som gjordes av ÅSUB i slutet av 1997 stod denna sålunda ensam för hela 16 procent av Ålands samlade BNP i mitten av 1990-talet (ÅSUB rapport 1998:1). I den nyligen genomförda analysen av resenäringens (färjnäringen plus den landbaserade turismen) direkta och indirekta bidrag till den åländska ekonomin framkom att denna stod för ca en fjärdedel av helårssysselsättningen och nästan hälften av Åland BNP (se ÅSUB rapport 1998:7). Med beaktande av att detta motsvarar en årlig förädlingsvärdevolym på ca 2 miljarder mk och över 2.700 arbetsplatser, så är det lätt att konstatera att skatteundantaget i ett bredare samhällsekonomiskt perspektiv nog bär sina egna kostnader.

Härtill kommer så de svårkvantifierade men klart positiva transportinfrastruktureffekterna av skatteundantagets möjligheter till fortsatt tax-free trafik till och från Åland även i ett läge där denna möjlighet upphör inom resten av den Europeiska unionen. En annan sak är sedan att skattegränsens positiva näringslivseffekter är ojämt fördelade mellan företag och branscher, och att det på företagsnivå även finns de som fått bära en oproportionerligt stor del av dess kostnader.

KÄLLFÖRTECKNING

Andersson, Ove (1996): *Vi tvingas flytta*, Ålandstidningen 10.10.1996.

Holmberg-Anttila, Eva - Kinnunen, Jouko (1998): *Turismens samhällsekonomiska effekter på Åland*, ÅSUB Rapport 1998:7.

Johansson, Linnéa - Kinnunen, Jouko (1998): *Konjunkturläget - våren 1998*, ÅSUB Rapport 1998:2.

Karlsson, Christer (1998): *Storkunder ny nisch - packar postens pallar*, Ålandstidningen 24.11.1998.

Kinnunen, Jouko (1998): *Tax free i skärgårdstrafiken, förutsättningar och konsekvenser*, ÅSUB Rapport 1998:1.

Kinnunen, Jouko (1998): *Konjunkturläget - hösten 1998*, ÅSUB Rapport 1998:5.

Lindman, Josefine (1999): *Ekonomiska effekter av det åländska skatteundantaget*, Uppsala universitet, företagsekonomiska institutionen, Examensarbete D-nivå.

Mattsson, Jonny (1998): *Fakta skattegränsen*, Ålandstidningen 3.3.1998.

Mattsson, Jonny (1999): *Postorderjätte valde Åland*, Ålandstidningen 13.1.1999.

Monti, Mario (1997): *Den inre marknaden och morgondagens Europa* - En rapport från den europeiska kommissionen, Byrån för Europeiska gemenskapernas officiella publikationer, SNS Förlag, Kristianstad.

Åkerberg, Iris (1999): *Input-outputtabeller för Åland 1993*, ÅSUB Rapport (kommande).

ÅSUB (1988-1998): *Inresande januari 1988 - november 1998*, Statistikmeddelanden.

**BILAGA 1: ENKÄT OM ÅLANDS
VARUHANDELSKOSTNADER****ALLMÄNNA UPPGIFTER**

Företagets namn:

Kontaktperson.

Antal anställda:

Omsättning under den senaste räkenskapsperioden: _____ mk

1. Hur mycket av företagets **varuförsäljning** (exkl. moms) har under det senaste räkenskapsåret skett (en vara definieras här enligt tullens behandling av mervärdeskatter, dvs. till varor knutna tjänster skall inkluderas i siffrorna):

Inom Åland?	mk
Till Finland?	mk
Till Sverige och övriga EU-länder?	mk
Till resten av världen?	mk
Varuförsäljningen totalt	mk

2. Hur mycket av företagets **varuinköp** (exkl. moms; se frågan ovan angående definition av en vara) har under det senaste räkenskapsåret skett:

Inom Åland?	mk
Från Finland?	mk
Från Sverige och övriga EU-länder?	mk
Från resten av världen?	mk
Varuinköp totalt	mk

3. Hur stora är Era årliga **rena varutransportkostnader** (frakt- och andra transportkostnader exklusive import-, export- eller expeditionsavgifter o.s.v.)?
_____ mk

HANDELN MED FASTA FINLAND

4. Vilket/vilka förfaringssätt använder Ni för skattegränshanteringen?

Vi är kontantkund

Vi är registrerad skattegränskund och:

- agerar för egen räkning ☐

- vi är själva ombud för våra kunder ☐ Antalet kunder vi agerar som ombud för: _____

Vi använder egen överföring ☐

Vi använder en speditör ☐

Vi är registrerad skattegränskund

med hemförtullningstillstånd ☐

Vi använder oss av annat förfarande, ☐ nämligen:

5. Hur många skattegränssklareringar hanterar Ni i genomsnitt per månad? _____

6. Har skattegränsen medfört merkostnader för Ert företag? Var vänlig uppskatta de eventuella genomsnittliga merkostnaderna per månad såsom de har varit **under det senaste halvåret**.

☐ Inga extra kostnader till följd av skattegränsen - var vänlig övergå direkt till fråga 9.

☐ Internt arbete (eget eller anställdas) Timmar per månad: _____

Beräknad timkostnad, Mk per timme _____

☐ Merkostnader i form av import-, export-, speditorsavgifter, Mk per månad: _____

☐ Ökade bokföringskostnader (till bokföringsfirma), Mk per månad: _____

☐ Ökade informations-, kopierings-, administrativa kostnader, Mk per månad: _____

☐ Övriga merkostnader: _____ Mk per månad: _____

☐ Investering i t.ex. adu-utrustning pga skattegränsen Mk: _____

☐ Ökat behov av rörelsekapital pga skattegränsen Mk: _____

Företagets aktuella genomsnittliga låneränta _____ %¹

¹ Den genomsnittliga räntan kan t.ex. beräknas från bokslutet: ränteprocent = årets räntekostnader*100*2/(lånesaldot 1.1. + lånesaldot 31.12). I exemplet antas att företagets bokslutsår överensstämmer med kalenderåret.

7. Hur har merkostnaderna förändrats jämfört med det första halvåret efter skattegränsens införande?

- Stigit avsevärt ☐
- Stigit något ☐
- Ungefär samma kostnader ☐
- Minskat något ☐
- Minskat avsevärt ☐

8. Hur har merkostnaderna blivit jämfört med vad Ni väntade Er innan skattegränsen infördes?

- Avsevärt större ☐
- Något större ☐
- Ungefär de förväntade ☐
- Något mindre ☐
- Avsevärt mindre ☐

9. Hur har skattegränsen ändrat Era leveranstider? Våra leveranstider är:

- Avsevärt längre ☐
- Något längre ☐
- Oförändrade ☐
- Något kortare ☐
- Avsevärt kortare ☐

10. Har Ni förlorat någon/några affär/er p.g.a. skattegränsen?

- Nej ☐
- Ja ☐

11. Anser Ni att skattegränsen har medfört nya möjligheter för Ert företag?

- Nej ☐
- Ja ☐ Hurudana?

12. Anser ni att skattegränsen har påverkat Er konkurrenskraft i jämförelse med företag inom EU:s skatteunion? Vår konkurrenskraft har:

- avsevärt förbättrats ☐
- förbättrats något ☐
- inte påverkats ☐

försämrats något ☐
avsevärt försämrats ☐ i jämförelse med situationen före EU-medlemskapet.

HANDEL MED SVERIGE OCH ÖVRIGA EU-LÄNDER

13. Vilket/vilka förfaringssätt använder Ni för gränshanteringen?

Vi är kontantkund ☐
Vi använder oss av speditör ☐
Vi är registrerad kreditkund vid Tullverket ☐
Vi är momsregistrerad i Sverige
(eller i ett annat EU-land) ☐
Vi använder oss av annat förfarande, ☐ nämligen:

14. Vänligen uppskatta Era handelskostnader med Sverige och övriga EU-länder. **Obs!**
Inkludera ej transportkostnaderna!

☐ internt arbete (eget eller anställdas) Timmar per månad: _____
Beräknad timkostnad, Mk per timme: _____
☐ Kostnader i form av import-, export-, speditorsavgifter, Mk per månad: _____
☐ Bokföringskostnader (till bokföringsfirma), Mk per månad: _____
☐ Informations-, kopierings-, administrativa kostnader, Mk per månad: _____
☐ Övriga kostnader: _____ Mk per månad: _____
☐ Investering i t.ex adb-utrustning pga utrikeshandel
Mk: _____
☐ Behov av rörelsekapital pga utrikeshandel Mk: _____
Företagets aktuella genomsnittliga låneränta _____ %
Antal import- och exportförsändelser i genomsnitt per månad?

15. Anser ni att Er konkurrenskraft i handel med Sverige och övrigt EU har påverkats i jämförelse med företag inom EU:s skatteunion?

Vår konkurrenskraft har:

avsevärt förbättrats ☐
förbättrats något ☐
inte påverkats ☐
försämrats något ☐

avsevärt försämrats ☐ i jämförelse med situationen före EU-medlemskapet.

För att underlätta både Ert och vårt eget arbete ställer vi två frågor till:

16. Får ÅSUB ta kontakt med Er bokförare/bokföringsbyrå för att få ytterligare information om vilken typ av kostnader handeln utanför Åland medfört?

Nej ☐

Ja ☐ - var vänlig och fyll i fullmakten nedan!

FULLMAKT

Härmed befullmäktigas ÅSUB att inhämta information från min bokförare/bokföringsbyrå gällande kostnader i samband med handel utanför Åland. Fullmakten gäller till och med 31.12.1998.

Företagets namn

Underskrift

Plats och datum

Namnförtydligande

17. Hur är er bokföring organiserad?

Vi sköter vår bokföring själva ☐ och vår bokförare heter

Vi anlitar en bokföringsbyrå ☐, nämligen

BILAGA 2. Sammandrag av de oviktade resultaten

Bilagetabell 2.1: Olika typer av merkostnader för skattegränsen mot Finland i genomsnitt för olika branscher. Alla kostnader är kostnader per månad utom det ökade likviditetsbehovet som är en årskostnad.

	Antal anställda	Internt arbete (mk)	Import, export, expedition (mk)	Bokföring (mk)	Information kopiering administration (mk)	Ökat likviditetsbehov (mk)
Primärnärings och livsmedelstillverkning	0-19	800	0	0	500	0
	20-	2.078	2.133	400	290	19.667
Övrig tillverkning	0-19	692	300	357	246	8.842
	20-	996	250	0	250	5.000
Bygg, el & vatten	0-19	190	1.750	130	173	0
	20-	1.320	1.000	0	920	0
Handel	0-19	1.293	324	435	176	10.450
	20-	2.950	10.000	500	2.750	0
Tjänster	0-19	353	188	103	63	0
	20-	588	495	0	400	0
Totalt genomsnitt	0-19	861	382	348	189	8.405
	20-	1.616	2.330	450	738	16.000

Bilagetabell 2.2: Total årskostnad, kostnad per klarering och årskostnad i förhållande till omsättning i genomsnitt för branscherna i handeln med Finland.

	Antal anställda	Total årskostnad (mk)	Kostnad per klarering (mk)	Årskostnad/omsättning (%)
Primärnärings och livsmedelstillverkning	0-19	15.600	47	0,09
	20-	85.263	160	0,32
Övrig tillverkning	0-19	13.971	115	3,01
	20-	14.752	26	0,05
Bygg, el & vatten	0-19	8.340	78	0,44
	20-	26.220	131	0,06
Handel	0-19	15.692	46	0,38
	20-	67.920	23	0,10
Tjänster	0-19	4.350	286	0,16
	20-	16.320	336	0,02
Totalt genomsnitt	0-19	12.599	108	1,02
	20-	45.629	126	0,13

Bilagetabell 2.3: De olika branschernas genomsnittskostnader för handeln övriga EU. Alla kostnader är månadskostnader utom det ökade likviditetsbehovet, som är en årskostnad

	Antal anställda	Internt arbete (mk)	Import, export, expedition (mk)	Bokföring (mk)	Information kopiering administration (mk)	Ökat likviditetsbehov (mk)
Primärnärings- livsmedelstillverkning	0-19	400	5.000	0	0	0
	20-	346	1.658	0	250	0
Övrig tillverkning	0-19	1.358	3.425	100	590	2.921
	20-	2.440	2.933	0	783	0
Bygg, el & vatten	0-19	100	500	0	0	0
	20-	320	170	0	1.000	0
Handel	0-19	534	7.754	250	100	7.500
	20-	4.700	7.500	0	2.467	2.146
Tjänster	0-19	367	317	145	0	0
	20-	675	850	0	50	0
Totalt genomsnitt	0-19	810	4.528	170	406	3.837
	20-	1.957	2.544	0	1.050	2.146

Bilagetabell 2.4: Genomsnitt av årskostnad, kostnad per försändelse och årskostnad i förhållande till omsättning för de fem olika branscherna i handeln med övriga EU.

	Antal anställda	Årskostnad (mk)	Kostnad per försändelse (mk)	Årskostnad/ omsättning (%)
Primärnärings- livsmedelstillverkning	0-19	32.400	650	0,33
	20-	24.170	313	0,1
Övrig tillverkning	0-19	46.237	373	1,41
	20-	56.040	208	0,16
Bygg, el & vatten	0-19	6.600	400	0,07
	20-	5.960	116	0,02
Handel	0-19	90.126	708	2,85
	20-	146.715	94	0,14
Tjänster	0-19	4.680	147	0,19
	20-	12.400	100	0,02
Totalt genomsnitt	0-19	48.901	478	1,52
	20-	46.022	196	0,09

Källa: Lindman, Josefine, 1999.

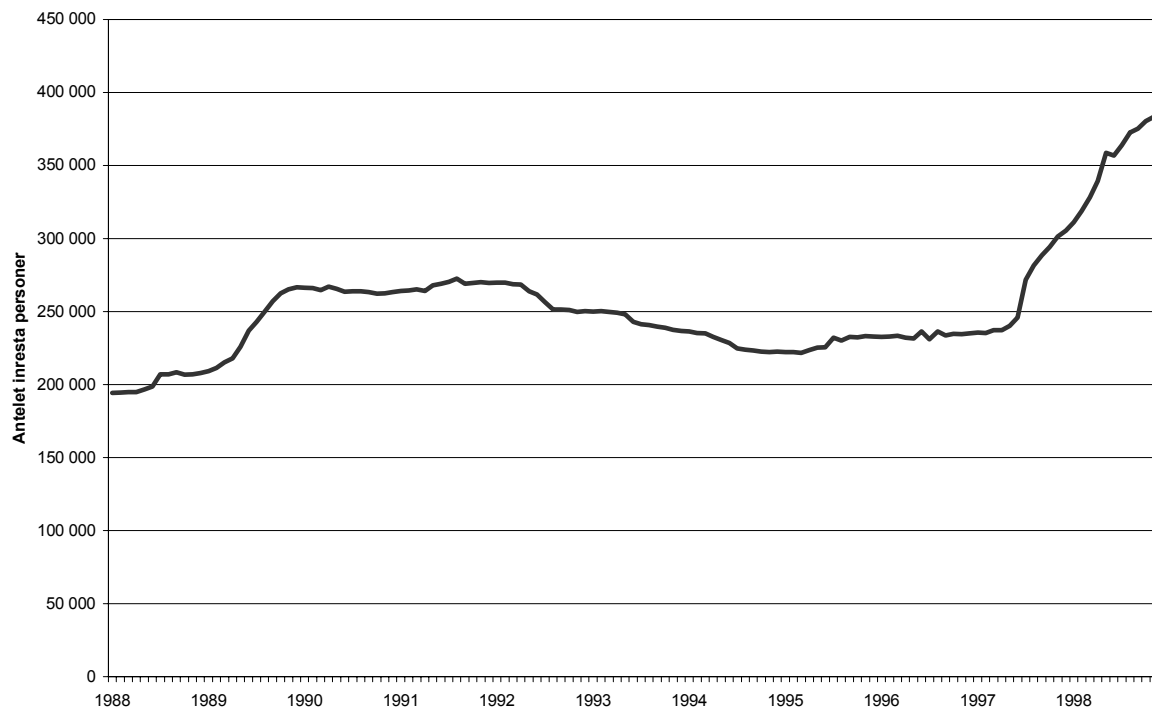
BILAGA 3. Intervjufrågor till speditorsföretag

1. Hur många anställda har företaget?
2. Hur fungerar skattegränshanteringen för er som är speditörer?
3. Vad hade ni för omsättning den senaste räkenskapsperioden?
4. Hur stor del av omsättningen utgör intäkter av speditorsverksamhet?
5. Hur har skattegränsen påverkat omsättningen?
6. Har skattegränsen medfört att ni anställt mer personal? I så fall, hur många?
7. Hur har skattegränsen påverkat ert serviceutbud?
8. Urskiljer ni skattegränshanteringen i er fakturering till kunderna?
9. Vad tar ni för arvoden i speditorsärenden?
10. Hurdan typ av service ger ni till era kunder i speditorsärenden?
11. Hur många speditorstjänster har ni över skattegränsen mot Finland varje månad? Hur stor del av dessa är export? Hur stor del är import?
12. Hur många speditorstjänster har ni över skattegränsen mot övriga EU utom Finland varje månad? Hur stor del av dessa är export? Hur stor del är import?
13. Finns det möjlighet att få en lista på de kunder ni gör regelbundna speditorsärenden åt?
14. Har era kunders beteende förändrats vad gäller export- och importvolymerna p g a skattegränsen?
15. Har skattegränsen medfört nya möjligheter för ert företag? Hurdana?

BILAGA 4. Intervjufrågor till bokföringsbyråer

1. Hur många anställda har företaget?
2. Vad hade ni för omsättning den senaste räkenskapsperioden?
3. Hur har er omsättning förändrats p g a skattegränsen?
4. Urskiljer ni skattegränshanteringen i faktureringen till kunderna?
5. Är redovisningen olika för skattegränshanteringen mot Finland eller mot resten av EU?
Hur?
6. Finns det möjlighet att få en lista på de företag ni hanterar skattegränsärenden åt?
7. Är det främst större eller mindre företag som anlitar er i skattegränsärenden?
8. Är det företag i speciella branscher som behöver hjälp med skattegränshantering och skattegränsdeklarering?
9. Har ni anställt mer personal p g a skattegränsen?
10. Har ni förändrat ert serviceutbud p g a skattegränsen? Hur?
11. Har skattegränsen medfört nya möjligheter för ert företag? Hurdana?
12. Vad tar ni för arvoden för redovisning av kundernas skattegränsärenden?
13. Varför anlitar företagen er i skattegränsärenden? Är det för att de har svårt att klara hanteringen själv, beror det på tidsbrist eller finns det några andra orsaker?
14. Finns det några direkta förenklingar i skattegränshanteringen som ni tycker skulle behövas?

BILAGA 5. Inresande från Finland till Åland 1988-1998

Källa: ÅSUB Statistikmeddelanden januari 1988-november 1998.

Anmärkning: figuren visar den årliga glidande summan av inresande.

BILAGA 6. Modellspecifikation för inresande från Finland

Urvalet är från 1980 (1) till 1998 (10)

Variable	Koefficient	Std.fel	t-värde	t-probalitet	partiell R ²
Konstant	-18068	2632,3	-6,864	0,0000	0,1791
Season_apr	2846,3	919,83	3,094	0,0022	0,0424
Season_maj	19063	924,66	20,616	0,0000	0,6630
Season_jun	26317	921,72	28,552	0,0000	0,7905
Season_jul	39565	965,60	40,974	0,0000	0,8860
Season_aug	19460	920,29	21,146	0,0000	0,6743
Season_sep	7073,2	923,20	7,662	0,0000	0,2137
Season_okt	3353,0	923,36	3,631	0,0004	0,0575
taxbord	6034,5	1056,5	5,712	0,0000	0,1312
bnpfimån	217,18	21,741	9,990	0,0000	0,3160

$R^2 = 0,930126$ $F(9,216) = 319,48$ $[0,0000]$ $\sigma = 3649,52$ $DW = 0,881$
RSS = 2876909400 för 10 variabler och 226 observationer.

Anmärkning: Durbin-Watson testen visar att residualerna är autokorrelerade (se även bilagans figurer). Detta innebär att standardfelens och konfidensintervallernas storlek är osäkrare än om residualerna inte var autokorrelerade. Orsaken till autokorrelationen är ofta avsaknaden av någon eller några viktiga variabler i modellspecifikationen. Sådana variabler kan t.ex. vara båtresornas priser i jämförelse med prisen på andra reseemål, marknadsföringssatsningarna, tillgänglig kapacitet samt antalet olika evenemang vid olika tidpunkter. Information om dessa variabler har inte varit tillgängliga under projektets gång.

Förklaring

Season_xxx = säsongdummy som är lika med 1 om månaden ifråga är denna

taxbord = skattegränsdummy som är lika med 1 om skattegränsen redan trätt i kraft.

bnpfimån = index för totalproduktionen i Finland

Exempel på användning av ekvationen:

Inresande från Finland under oktober månad år 1997 = $-18068 + 3353 + 6034,5 + 217,18 \cdot \text{bnpfimån}(\text{under oktober } 1997 = 151,9) = 24309$.

Det verkliga utfallet var 20552.

